

3. Макаренко А.С. Твори: В 7 т. – К., 1954. – Т.4.
4. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: В 8 т. – М., 1986. – Т.4.
5. Макаренко А.С. Педагогіка індивідуальної дії: Деякі висновки з мого педагогічного досвіду // Твори: В 7т. – К., 1954. – Т.5.
6. Обуховский К. Психология влечений человека. – М., 1972.
7. Орлов Ю.М. Проблемы ненасилия в педагогике // Педагогика. – 1998. -№4. – С.22.
8. Проблемы общения и воспитания. – Тарту, 1974. – Ч.1.
9. Синица І.О. Педагогічний такт і майстерність учителя. – К., 1981.
10. Страхов Н.В. Научно-исследовательская работа кафедры психологии Саратовского пединститута. – Саратов, 1981.
11. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання // Твори: В 6т. – К., 1952. – Т.4.
12. Чорнокозова В.М., Чорнокозов І.І. Етика вчителя. – К., 1969.

С.О.Смолова

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

В статье рассматривается эффективность использования интерактивных методов обучения в процессе вузовской подготовки будущих учителей иностранных языков.

In article to be considered effectiveness of using interactive methods of teaching in institution of higher educational in the process of preparing future teachers of foreign languages.

Проблема підготовки педагогічних кадрів, пошук шляхів модернізації вузівського педагогічного процесу актуальна сьогодні як ніколи. Болонська угода Європейських країн загострило питання якості сучасної освіти й підготовки педагогічних кадрів, здатних виконати соціальне замовлення. Орієнтири на загальнолюдські суспільні цінності потребують використання нових підходів до змісту та способів викладання фахових знань у формуванні майбутнього конкурентноздатного спеціаліста. Університетський досвід викладання гуманітарних дисциплін на теренах загальноєвропейського освітнього простору свідчить про те, що будь-який навчальний курс вищої школи ґрунтується на принципах варіативності, гнучкості, свободи вибору – тобто тих принципах, які покликані у перспективі сформувані демократичний світогляд молодого людини, майбутнього педагога-

фахівця. Формування творчої особистості педагога з високим рівнем професіоналізму можливе при використанні інтерактивних методів навчання в процесі фахової підготовки майбутніх вчителів.

Слід відзначити, що поняття “інтерактивні методи”, “інтерактивні технології” тощо у науковій літературі тільки-но розробляються. Разом з тим, “інтерактивний” походить від англійського “inter” – взаємний та “act” – діяти. Отже, “інтерактивний” означає здатність взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу із чим-небудь (наприклад, комп’ютером) або ким-небудь (людиною). Таким чином, інтерактивні методи навчання – це, насамперед, навчання, під час якого здійснюється взаємодія того, хто навчає, з тими, кого навчають, та, водночас, діалог між тими, кого навчають – один з одним та з навчальною групою. Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою.

Звідси зрозуміло, що інтерактивні методи, перш за все, реалізуються у корпоративній формі навчання, яка передбачає роботу у малих групах або парах, поєднаних спільною навчальною метою. Учасники інтерактивної взаємодії не тільки спілкуються, а й за допомогою міміки, жестів, дій, вправ вступають у стосунки один з одним та з групою, вирішуючи спільні завдання.

Упровадженням інтерактивних методів та навіть інтерактивних технологій у навчальний процес вищої та середньої школи активно займаються Д.Джонсон, Л.Кондрашова, І.Зязюн, О.Семенова, Л.Пироженко, О.Пометун, Г.Фрейман, О.Якубовська та інші.

Застарілі підходи у вузівському навчанні, які передбачають лише просту передачу знань від викладача до студента не є ефективними в процесі професійної підготовки. Професійна підготовка майбутніх вчителів іноземної мови, котрі володіють ґрунтовними базовими знаннями, комунікативними вміннями, навичками іншомовного спілкування, конструктивного розв’язання конфліктних ситуацій, умінням регулювати свій емоційний стан, працювати в команді передбачає активне використання в процесі вузівського навчання інтерактивних методів.

Психологічною основою інтерактивних методів є декілька важливих закономірностей. Виявлено, що краще засвоєння людиною фактів, явищ, усвідомлення норм і цінностей відбувається у процесі безпосередньої практичної діяльності, коли інформація подається у всіх можливих видах її представлення (вербальному, наочному,

звуковому та ін.) та якщо у цій діяльності людина має змогу навчати інших, тобто у і процесі взаємонавчання.

Отже, складовою частиною інтерактивних методів є імітаційно-ігрова діяльність: учасники якої надають і приймають допомогу та підтримку, обмінюються інформацією й “матеріальними ресурсами”, навчають один одного вести дискусію та аргументувати. Разом з тим, зарубіжні дослідники Е. Форман, Д. Джонсон, Р. Джонсон, Е. Джонсон-Холубек схиляються до думки, що рушійною силою розвитку особистості при цьому є соціокогнітивний конфлікт між точками зору учасників групи, який сприяє розвиненню кмітливості, збуджує потребу оволодівати знаннями та їх переосмислювати.

І.Зязюн, М.Тарасевич, В.Семиченко, В.Кан-Калик, Л.Кондрашова, М.Смульсон трактують педагогічний діалог як дію у педагогічному процесі, яка дає можливість кожному партнерові для самовираження у спілкуванні. Засвоєння навичок діалогу ефективно відбувається в процесі формування свідомого орієнтування у структурі діалогу, засвоєння знань про фази діалогу, стратегії його ведення. Виробленню цих якостей сприяють дискусійні інтерактивні вправи.

Інтерактивна вправа “Дебати” вважається однією з найбільш складних способів обговорення дискусійних проблем, оскільки передбачає спеціальну технологію їх вирішення по заздалегідь засвоєній схемі. Дискусія при цьому виступає як психотехнічна процедура, оскільки спеціально орієнтована не стільки на набуття знань, а скільки на загальний розвиток особистості студента. У ході інтерактивних дебатів надається можливість не тільки побачити проблему з різних боків, але й прийняти іншу точку зору, зробити аналіз і аргументацію, повернутися до власної збагаченої точки зору.

Дебати передбачають корпоративну форму вирішення проблеми, причому поділ на протилежні точки зору набуває найбільшої гостроти, оскільки учасникам необхідно готуватися й публічно обґрунтовувати правильність своєї позиції. Учасників дебатів організатор розбиває на 3-4 групи тому, що наявність лише 2-х груп з полярними точками зору не дозволяє повністю реалізувати можливості цієї інтерактивної вправи. При підготовці майбутніх вчителів разом із розвитком особистісних рис студентів, одночасно формуються необхідні їм професійні якості.

Важливими моментами групової роботи є опрацювання змісту і подання групами результатів колективної діяльності. Залежно від

змісту та мети навчання можливі, наприклад, такі варіанти організації групової роботи студентів.

“Діалог”. Суть його полягає в спільному пошуку групами узгодженого рішення. Це знаходить своє відображення у кінцевому тексті, переліку ознак, схемі тощо. Діалог виключає протистояння, критику позиції тієї чи тієї групи. Всю увагу зосереджено на сильних моментах у позиції інших.

Студентська група об'єднується у 5-6 робочих груп і групу експертів з сильних студентів. Робочі групи отримують 5-10 хвилин для виконання завдання. Група експертів складає свій варіант виконання завдання, стежить за роботою груп і контролює час. По завершенні роботи представники від кожної робочої групи на дошці або на аркушах паперу роблять підсумковий запис. Потім, по черзі, надається слово одному доповідачеві від кожної групи. Експерти фіксують спільні погляди, а на завершення пропонують узагальнену відповідь на завдання. Групи обговорюють і доповнюють її.

“Синтез думок”. Дуже схожий за метою та початковою фазою на попередній варіант групової роботи. Але після об'єднання в групи і виконання завдання студенти однієї групи передають свій варіант іншим групам, які доповнюють його своїми думками, підкреслюють те, з чим не погоджуються. Опрацьовані таким чином аркуші передаються експертам, які знову ж таки зіставляють написане з власним варіантом, роблять загальний звіт, котрий обговорює вся студентська група.

“Спільний проект”. Має таку саму мету та об'єднання в групи, що й діалог. Але завдання, які отримують групи, різного змісту та висвітлюють проблему з різних боків. По завершенні роботи кожна група звітує і записує на дошці певні положення. В результаті з відповідей представників груп складається спільний проект, який рецензується та доповнюється групою експертів.

“Пошук інформації”. Різновидом, прикладом роботи в малих групах є командний пошук інформації (зазвичай тієї, що доповнює раніше прочитану викладачем лекцію або матеріал попереднього заняття, домашнє завдання), а потім відповіді на запитання. Цей інтерактивний метод використовується для того, щоб оживити сухий, іноді нецікавий матеріал.

Для груп розробляються запитання, відповіді на які можна знайти в різних джерелах інформації (підручники; довідкові видання; доступна інформація на комп'ютері; тощо). Студенти об'єднуються в групи. Кожна група отримує запитання по темі

заняття. Визначається час на пошук та аналіз інформації. Наприкінці заняття заслуховуються повідомлення від кожної групи, які потім повторюються і, можливо, розширюються всією групою учнів.

“Коло ідей”. Метою “Кола ідей” є вирішення гострих суперечливих питань, створення списку ідей та залучення всіх студентів до обговорення поставленого питання. Технологія застосовується, коли всі групи мають виконувати одне і те саме завдання, яке складається з декількох питань (позицій), які групи представляють по черзі.

Коли малі групи завершують виконувати завдання і готові подати інформацію, кожна з них по черзі озвучує лише один аспект проблеми, що обговорювалась. Продовжуючи по колу, викладач запитує всі групи по черзі, поки не вичерпаються ідеї. Це дасть можливість кожній групі розповісти про результати своєї роботи, уникаючи ситуації, коли перша група, що виступає, подає всю інформацію.

Як варіант, можуть подаватись по колу результати не тільки групової, а й індивідуальної роботи. Цей метод є ефективним для вирішення проблемних питань. Для створення списку думок, точок зору можна попросити кожного студента по черзі запропонувати одну ідею усно або написати свою думку чи ідею на картці-індексі без імені. Викладач збирає всі картки і складає список зазначених у них ідей на дошці або починає дискусію, користуючись інформацією з карток.

Мікрофон надає можливість кожному студенту сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Щоб організувати роботу необхідно поставити запитання групі студентів, запропонувати якийсь предмет (ручку, олівець тощо), який виконуватиме роль уявного мікрофона. Студенти передаватимуть його один одному, по черзі беручи слово. Надавайте слово тільки тому, хто отримує уявний мікрофон. Вчити студентів говорити лаконічно й швидко (не більше ніж 0,5-1 хвилину).

Наведемо приклад використання інтерактивного методу “Мікрофон” під час вивчення теми “Мода і час”.

Lehrer. Liebe Kinder! Ihr seid jung und wollt jeden Tag schön und modisch aussehen. Jeder von euch möchte seinen eigenen Kleidungsstil haben. Es gibt ein Sprichwort “Wer die Wahl hat, hat die Qual”. Habt ihr dieses Sprichwort gehört? Ist es leicht, modische Kleidungsstücke zu wählen? Was bedeutet modisch aussehen? Ihr könnt eigene Meinungen zu dieser Frage äußern. Wir haben ein Mikrofon und jeder sagt seine Meinung

vor diesem Mikrofon. Wir wählen den Sekretär und er schreibt die Grundmeinungen der Mitschüler in Ovalen des Wort-Igels.

(Студенти передають один одному мікрофон і коротко висловлюють свої власні думки.)

Student 1. Ich meine, dass jeder Mensch einen guten Geschmack haben muss. Die Kleidung muss bequem sein.

Student 2. Meiner Meinung nach, sind Mädchen und Jungen heutzutage modebewusst. Ich mag modische Kleidung auch.

Student 3. Ich finde, dass wir praktische Klamotten tragen müssen. Ich ziehe alles, was mir gefällt, an.

Student 4. Mode ist so veränderlich! Heute ist das modisch und morgen schon etwas anderes. Ich habe einen eigenen Stil. Ich mag blaue Jeans, ein T-Shirt und bequeme Turnschuhe.

Student 5. Ich verstehe, dass die Kleidung dem Wetter entsprechen muss. Beim kalten Wetter trage ich eine Jacke oder einen Mantel, ein Mütze, Schuhe und Handschuhe. Im Sommer trage ich leichte bunte Sommerkleidung.

Student 6. Ich finde, dass der Mensch mit der Kleidung seinen Geschmack zeigt. Man muss gut kombinieren können und über die Farben nachdenken. Die Harmonie der Farben ist sehr wichtig.

Student 7. Mir gefallen bequeme und praktische Waren guter Qualität. Teure Markenkleidung kaufen mir die Eltern selten. Heute trägt jeder, was er will: nach seinem Wunsch und seinem Geschmack.

Student 8. Ich meine so: jeder Junge und jedes Mädchen wollen einzigartig sein und aussehen. Das ist ihr Recht. Die Mode ist für junge Leute sehr wichtig. Viele Jugendlichen möchten die Kleidung nach letzter Mode tragen. Ich glaube, dass diese Kleidung sauber, modern und bequem sein muss.

Отже, використання інтерактивних методів навчання у процесі фахової підготовки майбутніх вчителів іноземних мов сприяє ґрунтовному засвоєнню професійних знань, вмій та навичок, розвитку професійних здібностей та професійних установок, формуванню компетентності та професіоналізму майбутнього вчителя, орієнтації на творчу професійну діяльність.

Література

1. Кондрашова Л.В. Проблеми вищої школи у світлі національної доктрини розвитку освіти України // Вища освіта України. – №1. – 2003. – С.39 - 43.
2. Нові технології навчання: Науково-методичний збірник. – Вип. 18. – К.: ІЗИН, 1996. – 152 с.

3. Педагогічні технології у неперервній освіті / С.О.Сисоєва, А.М.Алексюк, П.М.Воловик та ін. / За заг. ред. С.О.Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 501с.

В.В.Ревенко

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

В статье рассматриваются некоторые проблемы внедрения интерактивных технологий в учебный процесс вузов. Сделана попытка теоретически обосновать систему дидактических условий использования интерактивных технологий в процессе обучения будущих учителей.

The article deals with the problems of introduction of interactive technologies into the educational process. The attempt to substantiate the system of didactic conditions of interactive technologies effective use in future teachers' training has been made.

Постановка проблеми. Суттєве оновлення педагогічної освіти та підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів неможливі без системного впровадження нових навчальних технологій, які роблять процес навчання більш ефективним. Ці технології спрямовані, у першу чергу, на формування широкоосвіченої творчої особистості, здатної до прийняття нестандартних рішень, самоосвіти та саморозвитку. Одними з таких технологій є інтерактивні технології навчання. Останніми роками спостерігається їх поступове впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів. Інтерактивні технології є універсальними і можуть бути використані в рамках вивчення будь-якого предмету. Особливого значення вони набувають у процесі підготовки вчителів гуманітарних спеціальностей, зокрема вчителів-словесників. Інтерактивні технології мають ряд переваг у порівнянні з традиційними методами навчання, але, незважаючи на це, їх впровадження відбувається з певними труднощами.

Аналіз останніх досліджень. Використання інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі розглядають відомі науковці М.В.Кларін, Л.В.Пироженко, О.І.Пометун та ін. Ряд аспектів даної проблеми знайшли відображення у дисертаційних дослідженнях вітчизняних та російських авторів останніх років: Винокурової М.І., Добриніної Т.Н., Єльнікової О.В., Рафікової Р.М., Уткіна С.М., Шолохової Н.С. та ін. Актуальним та недостатньо розробленим є